

О. Г. Казарян,
к. е. н., старший викладач кафедри управління, фінансів та адміністрування,
Одеський інститут ПрАТ "ЗВО "Міжрегіональна академія управління персоналом"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5720-5168>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.5.146

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

O. Kazarian,
PhD in Economics, Senior Lecturer of the Department of Management, Finance and Administration, Odesa Institute of the Private Joint-Stock Company "Higher Educational Institution Interregional Academy of Personnel Management"

ASSESSMENT OF THE EFFECTIVENESS OF INNOVATIVE MECHANISMS FOR FINANCING SOCIAL SECURITY

У статті здійснено комплексну оцінку ефективності інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення в умовах соціально-економічної трансформації України та зростання навантаження на систему соціального захисту населення. Актуальність дослідження зумовлена обмеженістю бюджетних ресурсів, посиленням соціальних ризиків, спричинених воєнними діями, а також необхідністю забезпечення сталого функціонування системи соціального забезпечення, зокрема у сфері соціального захисту та реінтеграції ветеранів війни. Метою статті є визначення рівня ефективності інноваційних фінансових інструментів у системі соціального забезпечення, а також обґрунтування доцільності їх впровадження як альтернативи або доповнення до традиційних бюджетних механізмів фінансування. У межах дослідження проаналізовано теоретичні підходи до трактування інновацій у соціальній сфері, узагальнено міжнародний досвід організації фінансування соціального захисту, а також визначено роль держави у формуванні сприятливого інституційного середовища для розвитку інноваційних фінансових механізмів. У статті визначено основні види інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення, серед яких соціальне підприємництво, державно-приватне партнерство, грантове та донорське фінансування, соціальні інвестиції та імпакт-інвестування. Доведено, що застосування зазначених інструментів сприяє підвищенню фінансової стійкості соціальних програм, оптимізації бюджетних витрат та формуванню довгострокового соціально-економічного ефекту. Обґрунтовано, що поєднання державного фінансування з ресурсами приватного сектору та громадських організацій дозволяє підвищити адресність соціальних послуг, покращити їх якість та забезпечити більш повну реінтеграцію ветеранів у цивільне життя. Установлено, що інноваційні фінансові підходи забезпечують зменшення фіскального навантаження на державний бюджет при одночасному зростанні соціальної результативності програм. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та суб'єктами соціального підприємництва при розробленні та реалізації програм соціального забезпечення, а також у процесі вдосконалення механізмів фінансування соціальних послуг в Україні.

The article provides a comprehensive assessment of the effectiveness of innovative mechanisms for financing social security in the context of the socio-economic transformation of Ukraine and the growing burden on the social protection system. The relevance of the study is due to the limited budget resources, the increase in social risks caused by military actions, as well as the need to ensure the sustainable functioning of the social security system, in particular in the field of social protection and the reintegration of war veterans. The purpose of the article is to determine the level of effectiveness of innovative financial instruments in the social security system, as well as to justify the feasibility of their implementation as an alternative or addition to traditional budgetary financing mechanisms. The study analyzes theoretical approaches to the interpretation of innovations in the social sphere, summarizes international experience in organizing social protection financing, and also determines the role of the state in forming a favorable institutional environment for the development of innovative financial mechanisms. The article identifies the main types of innovative mechanisms for financing social security, including social entrepreneurship, public-private partnership, grant and donor financing, social investments and impact investing. It is proven that the use of these tools contributes to increasing the financial sustainability of social programs, optimizing budget expenditures and creating a long-term socio-economic effect. It is substantiated that combining public funding with resources from the private sector and public organizations allows for increasing the targeting of social services, improving their quality and ensuring a more complete reintegration of veterans into civilian life. It is established that innovative financial approaches provide a reduction in the fiscal burden on the state budget while simultaneously increasing the social effectiveness of programs. The practical significance of the results obtained lies in the possibility of their use by state authorities, local governments, public organizations and social entrepreneurship entities in the development and implementation of social security programs, as well as in the process of improving the mechanisms for financing social services in Ukraine.

Ключові слова: соціальне забезпечення, інноваційні механізми фінансування, соціальна політика, соціальний захист, ветерани війни, соціальне підприємництво, ефективність.

Key words: social security, innovative financing mechanisms, social policy, social protection, war veterans, social entrepreneurship, efficiency.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Система соціального забезпечення є одним із ключових елементів соціально-економічної моделі держави, оскільки саме через неї реалізується соціальна функція держави, забезпечується соціальна стабільність та підтримується належний рівень життя вразливих верств населення. В умовах сучасних трансформаційних процесів, що відбуваються в Україні, система соціального забезпечення зазнає значного навантаження, зумовленого поєднанням демографічних змін, економічної нестабільності, обмеженості бюджетних ресурсів та зростання соціальних ризиків, пов'язаних із наслідками воєнних дій. Особливої актуальності набувають питання фінансування соціальних програм, спрямованих на соціальний захист і реінтеграцію ветеранів війни, які потребують комплексної та довгострокової підтримки [1; 8].

Традиційні бюджетні механізми фінансування соціального забезпечення, що ґрунтуються переважно на перерозподілі державних фінансових ресурсів, виявляються недостатньо ефективними в умовах зростання обсягів соціальних потреб та необхідності забезпечення високої якості соціальних послуг. Це призводить до поглиблення дисбалансу між наявними фінансовими можливостями держави та реальними потребами отримувачів соціальної допомоги, що, у свою чергу, негативно впливає на результативність соціальної політики та рівень довіри суспільства до державних інституцій [5].

У зв'язку з цим особливої ваги набуває проблема пошуку та впровадження інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення, які дозволяють залучати додаткові фінансові ресурси, підвищувати ефективність їх використання та забезпечувати стійкість соціальних програм у довгостроковій перспективі. Світовий досвід свідчить, що використання таких інструментів, як соціальне підприємництво, державно-приватне партнерство, соціальні інвестиції та імпакт-інвесту-

вання, сприяє підвищенню адресності соціальної допомоги та досягненню вимірюваного соціального ефекту [2; 7].

Водночас в українських умовах процес упровадження інноваційних фінансових механізмів у систему соціального забезпечення залишається фрагментарним та недостатньо систематизованим, що зумовлено недосконалістю нормативно-правової бази, обмеженою інституційною спроможністю суб'єктів соціальної сфери та відсутністю уніфікованих підходів до оцінки ефективності таких механізмів [6; 9]. Це актуалізує необхідність наукового осмислення проблеми ефективності інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення з урахуванням національних соціально-економічних реалій та пріоритетів державної соціальної політики.

Зазначена проблема безпосередньо пов'язана з важливими науковими та практичними завданнями, зокрема з розробленням теоретико-методологічних підходів до оцінки ефективності фінансових інструментів у соціальній сфері, удосконаленням механізмів державного регулювання соціального забезпечення, а також формуванням практичних рекомендацій щодо оптимізації фінансування соціальних програм. Її розв'язання сприятиме підвищенню результативності соціальної політики, забезпеченню соціальної стійкості та створенню передумов для сталого соціально-економічного розвитку України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика фінансування соціального забезпечення та пошуку ефективних інструментів реалізації соціальної політики активно досліджується у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, що зумовлено зростанням соціальних викликів та необхідністю модернізації системи соціального захисту. Значна частина наукових досліджень присвячена ролі держави у формуванні та реалізації соціальної політики, а також визначенню її впливу на процеси соціальної адаптації та реінтеграції вразливих категорій населення. Так, у роботах А. Селянінової, В. Кузьбиди та Я. Хоменко обґрунтовано ключову роль державних інституцій у забезпеченні соціальної реінтеграції ветеранів та ветеранок, зокрема через фінансове забезпечення відповідних програм і координацію діяльності різних суб'єктів соціальної сфери [1].

Питання впровадження інноваційних підходів до організації соціального захисту, з урахуванням міжнародного досвіду, розглянуто у працях Р. Шевченка, який акцентує увагу на доцільності використання альтернативних фінансових інструментів та механізмів державно-приватного партнерства у сфері соціального забезпечення ветеранів війни [2]. Подібні аспекти висвітлено й у дослідженнях І. Семенової, де проаналізовано міжнародні практики реінтеграції ветеранів у цивільне життя та наголошено на важливості диверсифікації джерел фінансування соціальних програм для підвищення їх ефективності [3].

Окрему групу наукових публікацій становлять дослідження, присвячені соціально-психологічним та інституційним чинникам реінтеграції ветеранів. Зокрема, Т. Захаріна обґрунтовує поняття реінтеграційного

потенціалу ветеранів як важливого чинника успішної соціальної адаптації, що потребує належної фінансової підтримки та комплексного підходу до надання соціальних послуг [4]. Ці напрацювання формують підґрунтя для подальших досліджень економічної ефективності механізмів фінансування соціального забезпечення.

Вагоме місце в науковій літературі займають дослідження нормативно-правових аспектів організації соціального забезпечення. К. Сухова у своїх працях детально аналізує нормативно-правову базу надання соціальних послуг, вказуючи на її фрагментарність та необхідність адаптації до сучасних соціально-економічних умов, що безпосередньо впливає на ефективність фінансових механізмів у соціальній сфері [5].

Проблематика інноваційного фінансування соціальної сфери, зокрема через розвиток соціального підприємництва, висвітлена у працях В. Ільченка та В. Пістункової, які визначають соціальне підприємництво як перспективний інструмент залучення додаткових фінансових ресурсів та зменшення навантаження на державний бюджет [6]. У цьому контексті також заслуговують на увагу дослідження зарубіжних трендів соціальної політики захисту ветеранів, представлені у працях Г. Воробйової та С. Зозулі, де підкреслюється ефективність поєднання державних і приватних фінансових ресурсів у реалізації соціальних програм [7].

Загальні теоретичні засади соціального забезпечення та соціального захисту в Україні систематизовано у працях М. Бондаря, який розглядає соціальне забезпечення як складову соціально-економічної політики держави та акцентує увагу на необхідності її фінансової стійкості [8]. Водночас у дослідженнях Н. Красностанової та Н. Медловської обґрунтовано роль інновацій у забезпеченні сталого розвитку регіонів, зокрема через упровадження нових фінансових інструментів у соціальній сфері [9].

Незважаючи на значний науковий доробок, аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про недостатню увагу до комплексної оцінки ефективності інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення з урахуванням їх соціально-економічного ефекту та можливостей практичного впровадження в українських реаліях. Це зумовлює необхідність подальших досліджень у даному напрямі та визначає наукову й практичну значущість обраної теми.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті полягає в оцінці ефективності інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення в Україні та обґрунтуванні доцільності їх упровадження для підвищення результативності соціальної політики в умовах зростання соціально-економічних викликів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичні засади інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення формуються на перетині економічної теорії добробуту, теорії державних фінансів, інституціональної економіки та концепції сталого розвитку. У класичному розумінні система соціального забезпечення ґрунтується на принципах солідарності, перерозподілу доходів і соціальної справедливості.

вості, що реалізуються переважно через бюджетне фінансування та державні соціальні програми [8]. Проте в умовах обмеженості фінансових ресурсів і зростання соціальних потреб виникає необхідність переосмислення традиційних підходів до фінансування соціальної сфери та пошуку нових, більш гнучких і результативних механізмів.

Інноваційні механізми фінансування соціального забезпечення в теоретичному вимірі розглядаються як сукупність фінансових інструментів, інституційних форм і організаційних рішень, спрямованих на залучення додаткових ресурсів до соціальної сфери та підвищення ефективності їх використання. Вони базуються на принципах партнерства, багатоканальності фінансування, орієнтації на результат і соціального ефекту, що відповідає сучасним підходам до реалізації соціальної політики [9].

Важливе місце в теоретичному обґрунтуванні інноваційних механізмів займає концепція соціальних інвестицій, згідно з якою витрати на соціальне забезпечення розглядаються не як споживчі видатки, а як інвестиції в людський капітал і соціальну стабільність. Такий підхід передбачає оцінку ефективності соціальних програм з позицій довгострокового соціально-економічного ефекту, зокрема зниження рівня соціальної напруги, підвищення зайнятості та продуктивності праці [6].

Суттєвим теоретичним підґрунтям інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення є інституціональний підхід, який акцентує увагу на ролі держави як регулятора та координатора взаємодії між різними суб'єктами соціальної сфери. У цьому контексті держава формує нормативно-правові умови для розвитку соціального підприємництва, державно-приватного партнерства та інших альтернативних форм фінансування соціальних послуг, забезпечуючи прозорість, підзвітність і цільове використання фінансових ресурсів [5].

Одним із ключових інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення в теоретичному аспекті є соціальне підприємництво, яке поєднує економічну діяльність із досягненням соціальних цілей. Дослідники підкреслюють, що соціальне підприємництво дозволяє не лише залучати додаткові фінансові ресурси до соціальної сфери, а й підвищувати ефективність надання соціальних послуг завдяки використанню ринкових механізмів і підприємницьких підходів [6]. У теорії соціальної економіки цей механізм розглядається як інструмент зменшення бюджетного навантаження та підвищення фінансової стійкості соціальних програм.

Теоретичні засади інноваційних механізмів фінансування також охоплюють концепцію державно-приватного партнерства, яка передбачає розподіл фінансових ризиків і відповідальності між державою та приватним сектором у процесі реалізації соціальних програм. Такий підхід дозволяє підвищити ефективність використання ресурсів і забезпечити впровадження інновацій у соціальній сфері, що підтверджується міжнародним досвідом організації соціального захисту, зокрема у сфері підтримки ветеранів [2; 7].

У контексті соціального забезпечення ветеранів війни теоретичні засади інноваційних фінансових механізмів доповнюються концепцією реінтеграційного

потенціалу, яка акцентує увагу на необхідності комплексної фінансової підтримки процесів соціальної адаптації, професійної реалізації та психологічної реабілітації ветеранів [4]. Це вимагає використання багатоканальних джерел фінансування та поєднання бюджетних коштів із ресурсами міжнародних організацій, громадського сектору та бізнесу [1; 3].

Таким чином, теоретичні засади інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення ґрунтуються на інтеграції економічних, інституційних і соціальних підходів, що дозволяє розглядати соціальне забезпечення як динамічну систему, здатну адаптуватися до сучасних викликів. Реалізація цих підходів створює передумови для підвищення ефективності соціальної політики, забезпечення фінансової стійкості соціальних програм та досягнення довгострокового соціально-економічного ефекту в Україні.

Держава відіграє ключову роль у процесі впровадження інноваційних фінансових інструментів у систему соціального забезпечення, оскільки саме вона визначає стратегічні пріоритети соціальної політики, формує інституційні умови для залучення фінансових ресурсів та забезпечує узгодженість дій усіх суб'єктів соціальної сфери. В умовах зростання соціальних потреб і обмеженості бюджетних ресурсів державна політика у сфері соціального забезпечення має бути спрямована не лише на перерозподіл наявних фінансових ресурсів, а й на стимулювання використання альтернативних і інноваційних джерел фінансування [8].

Одним із визначальних напрямів державного впливу є формування та вдосконалення нормативно-правової бази, яка регламентує застосування інноваційних фінансових інструментів у соціальній сфері. Законодавче забезпечення розвитку соціального підприємництва, державно-приватного партнерства, грантового та донорського фінансування створює правові умови для залучення приватного капіталу до реалізації соціальних програм і підвищує довіру інвесторів до соціальних проєктів [5; 6]. Недостатня врегульованість цих питань, навпаки, стримує поширення інноваційних фінансових механізмів і знижує їх практичну ефективність.

Важливою функцією держави є інституційна координація діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій та приватного сектору у процесі реалізації соціальних програм. Саме держава виступає ініціатором створення багатоканальних моделей фінансування соціального забезпечення, що передбачають поєднання бюджетних коштів із ресурсами бізнесу та міжнародних організацій. Такий підхід дозволяє підвищити фінансову стійкість соціальних програм і забезпечити їх адаптацію до регіональних особливостей [1; 7].

Особливе значення роль держави набуває у сфері соціального захисту та реінтеграції ветеранів війни, де потреби у фінансових ресурсах мають довгостроковий і комплексний характер. Державні інституції визначають пріоритетні напрями фінансування, координують діяльність донорських організацій і забезпечують цільове використання коштів, спрямованих на соціальну, професійну та психологічну реінтеграцію ветеранів [1; 4]. Водночас міжнародний досвід свідчить, що найефективнішими є моделі, у яких держава поєднує функції регу-

лятора та партнера приватного сектору, стимулюючи впровадження інноваційних фінансових інструментів [2; 7].

Суттєвим аспектом державної участі є фінансове стимулювання інноваційних підходів у соціальній сфері через механізми податкових пільг, субсидій, державних гарантій та співфінансування соціальних проєктів. Такі інструменти дозволяють знизити фінансові ризики для приватних інвесторів і соціальних підприємств, що, у свою чергу, сприяє активнішому залученню недержавних ресурсів до фінансування соціального забезпечення [6; 9].

Важливою складовою ролі держави є також забезпечення прозорості, підзвітності та контролю за використанням фінансових ресурсів у соціальній сфері. Запровадження систем моніторингу та оцінки ефективності інноваційних фінансових інструментів дозволяє не лише підвищити довіру суспільства до соціальної політики, а й забезпечити коригування програм відповідно до досягнутих соціальних результатів [8]. Відсутність чітких критеріїв оцінки ефективності, навпаки, знижує результативність навіть фінансово забезпечених соціальних програм.

Таким чином, роль держави у впровадженні інноваційних фінансових інструментів полягає у створенні сприятливого нормативно-інституційного середовища, координації взаємодії між суб'єктами соціальної сфери, стимулюванні залучення альтернативних фінансових ресурсів та забезпеченні контролю за досягненням соціального ефекту. Реалізація цих функцій є необхідною передумовою підвищення ефективності фінансування соціального забезпечення та формування стійкої системи соціального захисту в Україні в умовах сучасних соціально-економічних викликів.

Оцінка ефективності інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення є необхідною умовою обґрунтування доцільності їх запровадження та подальшого масштабування у системі соціальної політики. На відміну від традиційних бюджетних підходів, ефективність яких здебільшого визначається обсягами освоєних коштів, інноваційні фінансові механізми орієнтовані на досягнення вимірюваного соціального результату та довгострокового соціально-економічного ефекту [8]. Це зумовлює потребу у застосуванні комплексного підходу до оцінки, який поєднує фінансові, соціальні та інституційні критерії.

У наукових дослідженнях ефективність інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення розглядається як співвідношення між залученими фінансовими ресурсами, результатами їх використання та досягнутим соціальним ефектом. При цьому ключовими показниками виступають не лише рівень економії бюджетних коштів, а й підвищення якості та доступності соціальних послуг, зростання рівня соціальної адаптації отримувачів допомоги та зміцнення фінансової стійкості соціальних програм [6; 9].

Фінансова ефективність інноваційних механізмів проявляється у здатності диверсифікувати джерела фінансування соціального забезпечення та зменшувати навантаження на державний бюджет. Дослідження показують, що поєднання бюджетних коштів із ресурсами соціального підприємництва, приватних інвесторів

і міжнародних донорів дозволяє оптимізувати структуру фінансування соціальних програм та забезпечити більш раціональне використання фінансових ресурсів [6]. У цьому контексті інноваційні механізми фінансування виступають інструментом підвищення фінансової гнучкості системи соціального забезпечення.

Важливим аспектом оцінки ефективності є соціальний ефект, який відображає ступінь досягнення цілей соціальної політики. Для сфери соціального захисту ветеранів війни такими показниками є рівень успішної соціальної та професійної реінтеграції, доступ до якісних соціальних послуг, зниження рівня соціальної ізоляції та підвищення якості життя ветеранів і членів їхніх сімей [1; 4]. Інноваційні фінансові механізми, зокрема соціальні інвестиції та державно-приватне партнерство, сприяють підвищенню адресності соціальної допомоги та орієнтації програм на конкретні потреби цільових груп [2; 7].

Інституційна ефективність інноваційних механізмів фінансування визначається рівнем узгодженості дій між суб'єктами соціальної сфери, прозорістю фінансових потоків та наявністю механізмів моніторингу й оцінки результативності соціальних програм. В умовах недостатньо розвинутої системи оцінки соціального ефекту ефективність інноваційних фінансових інструментів може бути знижена, навіть за наявності значних фінансових ресурсів [5]. Тому важливою умовою підвищення ефективності є запровадження системи показників результативності, які дозволяють оцінювати як фінансові, так і соціальні результати реалізації програм.

Окрему увагу в оцінці ефективності інноваційних механізмів фінансування слід приділяти їх стійкості та масштабованості. Стійкість передбачає здатність механізму функціонувати в довгостроковій перспективі без постійної залежності від бюджетного фінансування, тоді як масштабованість відображає можливість поширення успішних практик на інші регіони або соціальні групи [9]. У цьому контексті соціальне підприємництво та партнерські фінансові моделі демонструють високий потенціал для сталого розвитку соціального забезпечення в Україні [6].

Загалом оцінка ефективності інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення свідчить, що їх застосування дозволяє підвищити результативність соціальної політики за умови активної участі держави, належного нормативно-правового регулювання та впровадження системи комплексного моніторингу соціальних результатів. Це створює передумови для формування фінансово стійкої та соціально орієнтованої системи соціального забезпечення, здатної адаптуватися до сучасних соціально-економічних викликів.

Незважаючи на значний потенціал інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення, процес їх запровадження в Україні супроводжується низкою системних проблем та обмежень, які стримують досягнення очікуваного соціально-економічного ефекту. Однією з ключових проблем є обмеженість та фрагментарність нормативно-правового регулювання інноваційних фінансових інструментів у соціальній сфері. Відсутність чітко визначених правових рамок функціонування соціального підприємництва, імпакт-інвестування та державно-приватного партнерства у сфері соціаль-

ного забезпечення ускладнює залучення приватних інвесторів і знижує рівень довіри до таких механізмів [5; 6].

Вагомим обмеженням є інституційна слабкість суб'єктів соціальної сфери, зокрема органів місцевого самоврядування та громадських організацій, які часто не мають достатнього досвіду, кадрового потенціалу та фінансової спроможності для реалізації складних інноваційних фінансових моделей. Це призводить до нерівномірності впровадження інноваційних механізмів у регіональному розрізі та знижує ефективність соціальних програм на місцевому рівні [9]. Особливо гостро ця проблема проявляється у громадах, що зазнали значних соціально-економічних втрат унаслідок воєнних дій.

Суттєвим стримуючим чинником є недостатній розвиток фінансової інфраструктури та обмежений доступ до довгострокового капіталу для фінансування соціальних проєктів. Соціальні підприємства та громадські організації, які реалізують соціально значущі ініціативи, часто стикаються з труднощами у залученні фінансових ресурсів через високі ризики, низьку прибутковість або тривалий період окупності соціальних інвестицій [6]. У результаті інноваційні механізми фінансування не набувають необхідного масштабу та залишаються локальними ініціативами.

Окремою проблемою є відсутність уніфікованих методичних підходів до оцінки соціального ефекту інноваційних механізмів фінансування. Недостатня розвиненість системи моніторингу та оцінки результативності соціальних програм ускладнює об'єктивну оцінку їх ефективності та не дозволяє повною мірою враховувати довгострокові соціальні вигоди від впровадження інноваційних фінансових інструментів [8]. Це, у свою чергу, знижує зацікавленість інвесторів і донорів у фінансуванні соціальних проєктів.

Проблеми впровадження інноваційних механізмів фінансування особливо загострюються у сфері соціального захисту та реінтеграції ветеранів війни, де соціальні потреби мають комплексний характер і потребують значних фінансових ресурсів упродовж тривалого часу. Недостатня координація між державними органами, громадськими організаціями та міжнародними донорами призводить до дублювання програм, неефективного використання ресурсів та зниження загального соціального ефекту [1; 4]. Крім того, відсутність стабільних джерел фінансування ускладнює довгострокове планування соціальних програм для ветеранів.

Соціально-економічні та психологічні чинники також виступають важливими обмеженнями впровадження інноваційних механізмів фінансування. Низький рівень фінансової грамотності серед учасників соціальних програм, обмежена поінформованість щодо можливостей використання інноваційних фінансових інструментів і недовіра до нових форм фінансування з боку потенційних отримувачів соціальних послуг знижують ефективність реалізації відповідних ініціатив [3; 7].

Таким чином, проблеми та обмеження впровадження інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення мають комплексний характер і охоплюють нормативно-правові, інституційні, фінансові та соціально-психологічні аспекти. Їх подолання потребує системного підходу з боку держави, спрямованого на вдосконалення правового регулювання, розвиток інсти-

туційної спроможності суб'єктів соціальної сфери, запровадження прозорих механізмів оцінки соціального ефекту та активізацію взаємодії між державним, приватним і громадським секторами.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У результаті проведеного дослідження встановлено, що інноваційні механізми фінансування соціального забезпечення набувають дедалі більшого значення в умовах зростання соціально-економічних викликів та обмеженості бюджетних ресурсів в Україні. Традиційна модель фінансування соціальної сфери, яка ґрунтується переважно на бюджетному перерозподілі, не забезпечує достатнього рівня фінансової стійкості та результативності соціальних програм, особливо у сферах, що потребують довгострокової та комплексної підтримки, зокрема соціального захисту та реінтеграції ветеранів війни. Доведено, що впровадження інноваційних фінансових інструментів, таких як соціальне підприємництво, державно-приватне партнерство, соціальні інвестиції та донорське фінансування, створює можливості для диверсифікації джерел фінансування соціального забезпечення, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та досягнення вимірюваного соціального ефекту. Застосування цих механізмів сприяє зменшенню навантаження на державний бюджет і підвищенню адресності соціальної допомоги.

Обґрунтовано, що ключову роль у впровадженні інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення відіграє держава, яка забезпечує формування нормативно-правового та інституційного середовища, координацію взаємодії між суб'єктами соціальної сфери та контроль за досягненням соціальних результатів. Ефективність інноваційних фінансових інструментів значною мірою залежить від рівня державної підтримки, прозорості фінансових потоків і наявності системи моніторингу соціального ефекту. Проведена оцінка ефективності інноваційних механізмів фінансування засвідчила доцільність застосування комплексного підходу, який поєднує фінансові, соціальні та інституційні критерії. Такий підхід дозволяє більш об'єктивно оцінювати результативність соціальних програм і враховувати їх довгостроковий соціально-економічний ефект. Водночас виявлено, що відсутність уніфікованих методик оцінки та недостатній розвиток інституційної спроможності стримують масштабування інноваційних фінансових механізмів. Узагальнення результатів дослідження дало змогу визначити основні проблеми впровадження інноваційних механізмів фінансування соціального забезпечення, серед яких недосконалість нормативно-правового регулювання, обмежений доступ до довгострокового капіталу, недостатня координація між суб'єктами соціальної сфери та низький рівень фінансової грамотності учасників соціальних програм. Подолання зазначених обмежень потребує системних змін у державній соціальній політиці та активізації партнерства між державою, бізнесом і громадським сектором. Загалом результати дослідження підтверджують, що розвиток та впровадження інноваційних механізмів

фінансування соціального забезпечення є необхідною умовою підвищення ефективності соціальної політики та формування фінансово стійкої системи соціального захисту в Україні. Реалізація запропонованих підходів сприятиме досягненню соціальної стабільності, підвищенню якості соціальних послуг і створенню передумов для сталого соціально-економічного розвитку держави.

Література:

1. Селянінова А., Кузьбіда В., Хоменко Я. Роль держави у соціальній реінтеграції ветеранів та ветеранок. 2024. 28 с. URL: <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2024/10/Rol-derzhavy-u-sotsialniy-reintehratsii-veteraniv-i-veteranok.pdf>.
2. Шевченко Р. П. Інноваційні підходи до організації соціального захисту ветеранів війни: міжнародний досвід. Інвестиції: практика та досвід. 2024. №3. С. 184—188.
3. Семенова І. Реінтеграція ветеранів у цивільне життя: міжнародний досвід. Економіка та суспільство. 2024. № 5. С. 1—9.
4. Захаріна Т. І. Реінтеграційний потенціал ветеранів як чинник успішної їх реінтеграції в соціум. Social Work and Education. 2023. Т. 10, № 3. С. 263—275.
5. Сухова К. К. Нормативно-правова база організації надання соціальних послуг. Інвестиції: практика та досвід, 2022 № 7—8. С. 64—70.
6. Ільченко В. М., Пістунінова В. О. Можливості фінансування соціального підприємництва в Україні. Підприємство та інновації. 2023. Вип. 26. С. 47—51.
7. Воробйова Г. В., Зозуля С. С. Зарубіжні тренди соціальної політики захисту ветеранів. Актуальні проблеми політики. 2021. № 68. С. 90—95.
8. Бондар М. І. Соціальне забезпечення та соціальний захист в Україні. Економіка та суспільство. 2021. № 34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-10>
9. Красностанова Н. Е., Медловська Н. В. Інновації стійкого розвитку регіонів України. Актуальні питання у сучасній науці. 2023. № 11 (17). С. 354—365. URL: perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/7317/7358

References:

1. Selianinova, A., Kuzbida, V., & Khomenko, Ya. (2024), "The role of the state in the social reintegration of male and female veterans", available at: <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2024/10/Rol-derzhavy-u-sotsialniy-reintehratsii-veteraniv-i-veteranok.pdf> (Accessed 30 Jan 2026).
2. Shevchenko, R. P. (2024), "Innovative approaches to organizing social protection for war veterans: international experience", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. (3), pp. 184—188.
3. Semenova, I. (2024), "Reintegration of veterans into civilian life: international experience", Ekonomika ta suspilstvo, vol. (5), pp. 1—9.
4. Zakharina, T. I. (2023), "Reintegration potential of veterans as a factor of their successful reintegration into society", Social Work and Education, vol. 10 (3), pp. 263—275.

5. Sukhova, K. K. (2022), "Regulatory and legal framework for organizing the provision of social services", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. (7—8), 64—70.

6. Ilchenko, V. M. and Pistunova, V. O. (2023), "Opportunities for financing social entrepreneurship in Ukraine", Pidpriemnytstvo ta innovatsii, vol. 26, pp. 47—51.

7. Vorobiova, H. V., & Zozulia, S. S. (2021), "Foreign trends in veteran protection social policy", Aktualni problemy polityky, vol. (68), pp. 90—95.

8. Bondar, M. I. (2021), "Social security and social protection in Ukraine", Ekonomika ta suspilstvo, vol. (34). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-10>

9. Krasnostanova, N. E. and Medlovska, N. V. (2023), "Innovations of sustainable development of the regions of Ukraine", Aktualni pytannia u suchasni nautsi, vol. 11(17), pp. 354—365, available at: <https://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/7317/7358> (Accessed 30 Jan 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 10.02.26

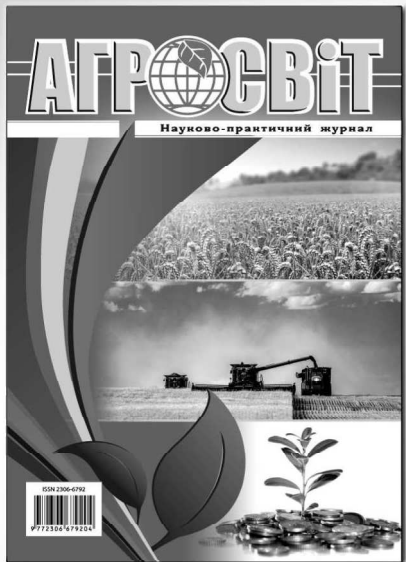
Професійно / Revised: 19.02.26

Схвалено до друку / Accepted: 10.03.26

<https://nayka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292